

VARJO-hanke (2012-17)**Lomake digitaalisen vainon kartoittamiseen**

Tätä lomaketta voi käyttää kaikissa vainoamisessa ja häirintään liittyvissä tapauksissa. Lomake täytetään aina, kun vainoamista tai häirintää on tapahtunut useammin kuin kaksi kertaa. Kysymykset ohjaavat tunnistamaan digitaalista vainoa ja huomioimaan digitaalisen suojautumisen tarpeen. Kyselylomakkeeseen liittyy seliteosa.

Uhrin nimi:

Päivämäärä:

Onko sinua vainottu digitaalisesti?	kyllä	ei
1. Onko kumppanisi seurannut sinua jo suhteen aikana ja pyrkinyt kontrolloimaan puheluitasi, tekstiviestejäsi ja sähköpostejäsi?		
2. Onko puhelimesi akku tyhjentynyt yllättävän nopeasti, onko puhelinlasku kasvanut yllättäen, käynnistyykö puhelin itsestään tai onko joku lainannut puhelintasi?		
3. Onko tietokoneeltasi tuhottu informaatiota, kuten yhteystietoja, tiedostoja, jne.? Onko tietokoneellesi (tai puhelimeesi) ilmestynyt ohjelmia tai sovelluksia, joita et ole itse sinne lisännyt?		
4. Onko sinulle tullut sähköposti merkitty luetuksi, vaikka et itse ole sitä vielä lukenut, tai onko sähköpostitililtäsi lähetetty viestejä, joita et ole itse lähettänyt?		
5. Onko verkkopankistasi kadonnut rahaa tai onko nimissäsi tilattu verkko-ostoksia?		
6. Ovatko salasanasi lakanneet toimimasta?		
7. Onko vainoajasi ollut tietoinen missä liikut, vaikka hänellä ei pitäisi olla sitä tietoa? Vaatiiko hän vahvistamaan sijaintiasi? Onko hän pyrkinyt saamaan sinua ja olinpaikkaasi koskevia tietoja perheeltäsi tai ystäviltäsi?		
8. Onko ihmissuhteitasi pyritty vahingoittamaan?		
9. Onko sinusta levitelty ilkeitä juoruja tai onko sosiaaliseen mediaan ilmestynyt sinua koskevia ilkeämielisiä tai häpäiseviä kommentteja?		
10. Tietääkö vainoaja sinusta asioita, joita et ole hänelle kertonut? Esim. missä internet-sivuilla olet vierailut, kenen kanssa puhunut sosiaalisessa mediassa, kenelle olet lähettänyt sähköposteja?		

Kirjaa tähän muuta tapaukseen liittyvää tärkeää tietoa (esim. yksityiskohtaisia kuvauksia uhkauksista, häirinnän kesto, uhrin näkökulma tekijän motiiveista, jne.)

VARJO-hanke (2012-17)

Kysymys 1. Onko kumppanisi seurannut sinua jo suhteen aikana ja pyrkinyt kontrolloimaan puheluitasi, tekstiviestejäsi ja sähköpostejäsi?

Vaino alkaa usein jo parisuhteen aikana kumppanin hallintaan ja kontrollointiin pyrkivällä käyttäytymisellä. Kontrolloivasta kumppanista erotessa ja eroa suunniteltaessa täytyy pitää oletuksena, että kontrolloiminen jatkuu teknologiavälitteisesti eron jälkeen. Suojautumistoimet on tehtävä tästä oletuksesta käsin.

Kysymys 2. Onko puhelimesi akku tyhjentynyt yllättävän nopeasti, onko puhelinlasku kasvanut yllättäen, käynnistyykö puhelin itsestään tai onko joku lainannut puhelintasi?

Älypuhelimien seuraaminen on mahdollista laitteeseen asennetun vakoiluohjelman avulla. Ohjelma on nopeasti aktivoitavissa, mikäli vainoaja saa puhelimen pariin minuutiksi haltuunsa. Nykyisin myös puhelimeen voidaan ujuttaa haittaohjelma sähköpostin liitetiedoston kautta etänä, eli vainoajan ei tarvitse saada puhelinta haltuunsa. Haittaohjelmat vievät paljon virtaa ja kuluttavat nopeasti akkua.

Kysymys 3. Onko tietokoneeltasi tuhottu informaatiota, kuten yhteystietoja, tiedostoja, jne.? Onko tietokoneellesi (tai puhelimeesi) ilmestynyt ohjelmia tai sovelluksia, joita et ole itse sinne lisännyt?

Tietokoneen kaikkia toimintoja päästään seuraamaan vakoiluohjelmilla, jotka asentuvat automaattisesti sähköpostin liitetiedoston avaamisen yhteydessä. Epäilyttäviä posteja ja varsinkaan liitetiedostoja ei saa avata varmistamatta lähettäjätahoa. On myös mahdollista nimetä sekä sähköposti että liitetiedosto harhauttamistarkoituksessa luotettavaksi lähettäjätahoksi. Liitetiedoston mukana tulevan vakoiluohjelman latautuminen ja toiminta eivät näy käyttäjälle millään tavoin.

Kysymys 4. Onko sinulle tullut sähköposti merkitty luetuksi, vaikka et itse ole sitä vielä lukenut tai onko sähköpostitililtäsi lähetetty viestejä, joita et ole itse lähettänyt?

Haittaohjelman avulla vainoaja pääsee käyttämään sähköpostitoimintoja. Näppäinpainallukset tunnistavan ohjelman avulla hän näkee kaikki mitä seurannassa olevalla laitteella kirjoitetaan.

Kysymys 5. Onko verkkopankistasi kadonnut rahaa tai onko nimissäsi tilattu verkko-ostoksia?

Vakoiluohjelmien avulla saadaan selville kaikki salasanat ja käyttäjätunnukset. Vainoaja pyrkii tekemään kiusaa ja hankaloittamaan kohdettaan myös taloudellisesti, esim. tekemällä ostoksia, muuttamalla tiliehtoja ja pankkisopimuksia.

Kysymys 6. Ovatko salasanasi lakanneet toimimasta?

Vainoavalla ex-kumppanilla on saattanut olla tiedossa henkilökohtainen salasanasi, hän on voinut jopa arvata sen, mikäli olet rakentanut salasanan heikoksi, esim. lasten tai lemmikkien nimi. Laitteesi saattavat myös olla seurannassa, jolloin vainoaja näkee kaikki näppäinpainallukset ja hänellä on pääsy kaikille käyttäjätileillesi.

VARJO-hanke (2012-17)

Kysymys 7. Onko vainoajasi ollut tietoinen missä liikut, vaikka hänellä ei pitäisi olla sitä tietoa? Vaatiiko hän vahvistamaan sijaintisi? Onko hän pyrkinyt saamaan sinua ja olinpaikkaasi koskevia tietoja perheeltäsi tai ystäviltäsi?

Puhelimissa ja esim. tablettitietokoneissa on sisäänrakennettuina GPS - signaaliin pohjautuvia paikannustoimintoja, joiden avulla voit esim. löytää kadonneen puhelimen. Tämän toiminnon avulla liikkumistasi voidaan seurata, aina kun sinulla on sijaintitietoja välittävä laite mukanas. Valokuvien metatiedostot sisältävät usein tarkat paikkakoordinaatit. GPS- paikannuksen sisältävällä puhelimella (lähes kaikki mallit) ja digikameralla otetut kuvat nettiin laitettuna paljastavat olinpaikkasi, mikäli metatietoja ei erityisesti ole kuvista poistettu.

Kysymys 8. Onko ihmissuhteitasi pyritty vahingoittamaan?

Vainoaja saattaa tekeytyä sosiaalisessa mediassa toiseksi henkilöksi tai esiintyä sinuna tehdäkseen kiusaa sekä sinulle, että läheisillesi.

Kysymys 9. Onko sinusta levitelty ilkeitä juoruja tai onko sosiaaliseen mediaan ilmestynyt sinua koskevia ilkeämielisiä tai häpäiseviä kommentteja?

Vainoaja on valmis käyttämään tiedossaan olevia sinua koskevia arkaluonteisia tietoja tai esim. valokuvia. Hän saattaa myös levittää aktiivisesti täysin keksittyjä häpäiseviä tai muuten vahingoittavia tietoja sinusta.

Kysymys 10. Tietääkö vainoaja sinusta asioita, joita et ole hänelle kertonut? Esim. missä internet-sivuilla olet vierailut, kenen kanssa puhunut sosiaalisessa mediassa, kenelle olet lähettänyt sähköposteja?

Vainoaja tekee aktiivisesti työtä saadakseen selville sinuun liittyviä tietoja. Vähäinenkin tiedonmuru on hänelle palkitsevaa. Sen lisäksi, että hän pyrkii saamaan tietoja sinusta suoraan kyselemällä tuttavilta, hän saattaa käyttää kolmansia osapuolia tai esiintyä toisena henkilönä. Tietokoneessasi saattaa myös olla vakoiluohjelma.